

As we can see on the tables 1 and 2 the higher the manufacturer's price of a pharmaceutical is, the lower mark-ups of importer (or wholesaler) and pharmacist are. The level of importer and wholesaler mark-up are 6,5% to 10,0%, and the level of pharmacist mark-up are 24,0% to 30,0% (and a fixed amount of 86 USD for tranche "A").

Conclusion. Thus, the pharmaceutical pricing in Lebanon is centralized, the prices are fixed, and mark-ups are set by the MoPH for all medicines.

КЛАСИФІКАЦІЯ ХРОНОФАГІВ У ДІЯЛЬНОСТІ СПЕЦІАЛІСТІВ ФАРМАЦІЇ ЯК ОБ'ЄКТУ КОРПОРАТИВНОГО УПРАВЛІННЯ ЧАСОМ ФАРМАЦЕВТИЧНИХ ЗАКЛАДІВ

Толочко В. М., Артюх Т. О.

Національний фармацевтичний університет, м. Харків, Україна

Інститут підвищення кваліфікації спеціалістів фармації

Кафедра управління та економіки фармації

uef-ipksf@ nuph.edu.ua

Вступ. Удосконалення діяльності з управління персоналом фармацевтичних закладів на основі положень теорії корпоративної культури шляхом розробки корпоративних стандартів, що охоплюють різні аспекти діяльності закладу стає можливим за умови ефективного використання усіх ресурсів, особливо нематеріальних, що задіяні в процесі розвитку організації. Одним із найважливіших ресурсів фармацевтичного закладу є час роботи їх працівників. Корпоративне управління часом спеціалістів фармації передбачає не тільки оптимізацію їх індивідуальних витрат робочого часу, а й у подальшому удосконалення й оптимізацію всіх процесів фармацевтичного закладу через усунення або мінімізацію нераціональних витрат робочого часу через хронофаги.

Хронофаги у діяльності спеціалістів фармації (грец. *chronos* – час, *phagos* – поглинати) - це фактори, що тимчасово зупиняють процес діяльності спеціалістів фармації або перешкоджають та унеможливають подальше її виконання. Відповідно до теорії тайм-менеджменту, пріоритетним завданням (для спеціаліста фармації) є виявлення сутності та мінімізація впливу або абсолютне подолання хронофагів, що обумовлюють нераціональні витрати часу протягом робочого періоду.

Перелік найтипівіших хронофагів складено у 1984 році Л. Зайвертом одним з німецьких дослідників тайм-менеджменту. Проте на сьогодні й досі немає єдиного підходу до класифікації хронофагів з метою встановлення, визначення типу та групування однорідних хронофагів у діяльності спеціалістів фар-

мації для впровадження корпоративних заходів для їхньої мінімізації або абсолютного подолання з метою підвищення продуктивності праці персоналу фармацевтичного закладу та економічної ефективності від упорядкування процесів у фармацевтичному закладі.

Мета дослідження. Саме тому метою роботи й постало визначення типових ознак для групування подібних хронофагів у діяльності спеціалістів фармації як об'єкту корпоративного управління часом фармацевтичних закладів.

Методи дослідження. Методичною основою стали спеціальна наукова література, фундаментальні публікації з організаційної культури, наукові огляди і монографічні видання вітчизняних та зарубіжних учених з управління персоналом організацій та управління часом персоналу (самоменеджменту та тайм-менеджменту), Internet ресурси, результати соціологічних досліджень та особистих спостережень. Для досягнення поставленої мети також були використані сучасні методи логічного угруповання, аналітичного аналізу та порівняння.

Результати дослідження. Встановлено, що найбільш розповсюдженими хронофагами у діяльності спеціалістів фармації визнані: телефонні дзвінки та справи особистого характеру у робочий час; неефективна праця з документацією; відсутність самоорганізації і самодисципліни, недотримання внутрішнього розпорядку фармацевтичного закладу і графіка роботи (доопрацювання завдань вдома, понаднормована робота); виконання роботи, що не властива кваліфікації спеціаліста; неефективні наради; обговорення складних питань без попередньої підготовки; спроба зробити кілька справ разом; заміна справи, що вирішується по телефону, особистою зустріччю; невміння довести справу до завершення та синдром «відкладання справ на подальше»; недостатній контроль з боку керівництва за виконанням роботи; недосконале планування робочого часу; невміння розставляти пріоритети; слабка мотивація праці персоналу. Крім того значний вплив на діяльність спеціалістів фармації у фармацевтичних закладах мають розмови і постійне балакання або гучний сміх колег й відвідувачів у чергах; вільний доступ до Internet мережі; прохання та особисті доручення керівництва та колег, думки про особисте, рінгтони телефонів колег й відвідувачів, листи “не по справі” та Он-лайн месенджери, специфічні запахи на роботі, офісна оргтехніка та шум від пристроїв, обладнання, меблів, переміщення колег та відвідувачів, зовнішній вигляд деяких колег та відвідувачів тощо.

Отримані результати анкетування показали, що головними чинниками виникнення зазначених X є недосконале корпоративне й особисте цілепокладання та планування робочого часу; делегування повноважень та завдань в АЗ, невміння розставляти пріоритети та відсутність алгоритму обробки інформації в організації та прийняття рішень для виконання завдань.

Встановлено, що під впливом факторів зовнішнього середовища відбуваються і зміни у переліку хронофагів, що викликають у діяльності спеціалістів фармації значні витрати робочого часу, зокрема, встановлена поява техногенних хронофагів, які являють собою перепони, що тимчасово зупиняють процес діяльності через використання технічних засобів або пристроїв науково-технічного прогресу, наприклад, зловживання телевізором, гаджетами, перегляд ЗМІ, Інтернет-ресурсів (ІСQ, чати-форуми, блоги, соціальні мережі, електронна пошта, комп'ютерні ігри, купівля товарів у режимі «он-лайн» та ін.). Вони являють собою одночасно і засіб боротьби з витратами робочого часу і значний хронофаг.

Крім того встановлено, що усі хронофаги у діяльності спеціалістів фармації можна розділити зокрема за *ступенем контролю*. Так, хронофаги класифікують на *Контрольовані* (витрати часу на підготовку до роботи; хронофаги. техногенні, звичка палити; часті кофе-брейк тощо) та *Неконтрольовані* (наради; очікування тощо).

Наступною ознакою, обраною нами для групування існуючих хронофагів у діяльності спеціалістів фармації обрано ступінь передбачення. Так, за *ступенем передбачення* хронофаги класифікують на *Прогнозовані* (тривалі переміщення) та *Непрогнозовані* (вимушені перерви у роботі).

За впливом хронофаги класифікують на внутрішні (зумовлені індивідуальними особливостями спеціаліста, як особистості) та зовнішні (зумовлені впливом інших людей). До *Внутрішніх хронофагів віднесені наступні*: відсутність мети; невміння планувати власний час; відсутність самоорганізації і самодисципліни; неправильна оцінка термінів і обсягів робіт; невміння розставляти пріоритети у роботі; звичка робити все відразу; нераціональне планування робочого простору та робочого місця, організаційної техніки; звичка повністю покладатися на пам'ять; невміння відмовляти; бажання завжди бути корисним і допомагати всім; зайва товариськість; природна повільність; природна неухважність; недолік відпочинку (постійний сонливий стан); побоювання невдач та невпевненість у власних силах; перфекціонізм; надмірна самовпевненість; зверхорганізованість; зверхактивність (метушливість); техногенні хронофаги, надмірна перевірка оновлення інформації (пошта, повідомлення, чати, блоги, форуми тощо) на сайтах та гаджетах; веб-серфінг; звичка палити; часті кофе-брейк тощо.

До групи *зовнішніх хронофагів належать наступні*: виконання роботи, що не властива кваліфікації спеціаліста; неефективні наради; недостатній контроль з боку керівництва за виконанням роботи; очікування різного роду; тривалі переміщення; незаплановані та вимушені перерви у роботі тощо.

Методами вивчення витрат робочого часу спеціалістів фармації, що виникли під впливом хронофагів, є: фотографія робочого часу; самофотографія; хронометраж; фотохронометраж.

Найбільш розповсюдженими методами боротьби з впливом Х. є система Б. Франкліна, ведення щоденника часу, діаграма Г.Л. Ганта, ситуаційний аналіз, метод «Альпи», принцип В. Паретто, АВС-аналіз, аналіз за принципом Д.Д. Ейзенхауера, система обліку часу О.О. Любіщева тощо.

Висновки. Таким чином, встановлено, що головними ознаками для типологічного групування хронофагів у діяльності спеціалістів фармації є ступінь контролю, передбачення та впливу. Крім того, сучасний етап характеризується появою техногенних хронофагів.

ЗРЕЛОСТЬ КАК ВАЖНОЕ КАЧЕСТВО КОЛЛЕКТИВА АПТЕКИ

Кучкарова О., Сафиулина З. Р.

Национальный фармацевтический университет, г. Харьков, Украина

Кафедра фармацевтического маркетинга и менеджмента

zsafi@ukr.net

Введение. Важным качественным параметром рабочей группы является ее зрелость, которая характеризуется прочностью связей между ее членами благодаря общим ценностным ориентациям, позитивно окрашенным неформальным отношениям. При этом дисциплина носит сознательный характер, сотрудники испытывают чувство гордости за свой коллектив. Персонал успешно работает, сохраняет лояльность к своей аптеке, отсутствует текучесть кадров. Поэтому изучение вопроса степени зрелости коллектива остается актуальным.

Целью наших исследований явилось изучение морально-психологического климата в аптеке для определения степени зрелости коллектива.

Методы исследования. Во время выполнения научной работы были использованы методы логического, индуктивного анализа, маркетинговых и социологических исследований.

Результаты и обсуждение. Среди задач были определены следующие: изучение морально-психологического климата в ArzonApteka Республики Узбекистан, использование методики немецких специалистов В. Зигерта и Л. Ланг. В ходе проведенного анкетирования часть сотрудников (35%) при возникновении проблем испытывают стремление защитить себя с помощью докладных записок, 25% отметили недостаточную информированность их как конкретных исполнителей; 20% подчеркнули дефицит времени для спокойной и планомерной работы, иногда работа оценивается на уровне эмоций и поверхностных наблюдений (12%). Многие сотрудники отметили, что хотели бы